

■ Efter en opvækst i krig og en livsfarlig flugt fra Taliban-regimet i Afghanistan byggede Yalda Sarvari et nyt liv op i Danmark. Men da hun endelig følte sig hjemme i sit nye land, blev hun indhentet af traumerne fra fortiden

- Krigen indhentede mig

Efter terrorattentatet i København i februar sov Yalda Sarvari ikke i et døgn. Selv om begivenhederne fandt sted langt fra hendes hjem i Odense, var hun bange og utryk. Hendes krop gik i et ubehageligt alarmberedskab. Hun kunne ikke holde styr på sine tanker. Hun var nervøs for sine børn, og med bankende hjerte spurgte hun sin mand:

- Skal vi flygte?

Yalda Sarvari ved godt, at reaktionen kan virke uforståelig, og mens hun nu sidder i sin sorte lædersofa med en varm kop urtete og fortæller, fremkalder den et forsigtigt smil.

- Men sådan er det at have PTSD, siger hun, mens smilet forsvinder.

PTSD står for posttraumatisk stresslidelse. Lidelsen rammer ofte krigsveteraner og flygtninge i løbet af et halvt år efter, at de slipper ud af krig, og derfor er det også en lidelse, der kunne have ramt Yalda Sarvari for 15 år siden, da hun for første gang satte sin fod i Danmark efter en livsfarlig flugt fra Afghanistan.

Men for Yalda Sarvari skulle der gå 11 år her i landet, før traumerne fra krigen indhentede hende. 11 år, hvor hun uddannede sig og stiftede familie og prøvede at slippe minderne fra en barndom på flugt.

For fire år siden bankede fortiden så på. "Hvorfor?", har hun spurgt sig selv. "Hvorfor?", spørger journalisten i dag, siddende i sofaen over for hende. For at forklare tager hun os med tilbage til begyndelsen.

Bomberne som første minde

Yalda Sarvari er født i 1986 i det nordlige Afghanistan i byen Sheberghan som den ældste i en søskendeflok på fem. Familien var velstående. Hendes mor var lærer, men valgte at blive hjemmegående, da Yaldas søskende blev født. Og hendes far, som er uddannet flyingeniør, arbejdede for den afghanske regering i militæret som helikopterpilot og lufthavnsdirektør i byen.

Da Yalda kom til verden, var den kommunistiske regering ved magten med støtte fra Sovjetunionen, der var gået ind i landet i 1979. Indtil da havde kommunister og islamister toppedes om magten med forholdsvis fredelige midler, men de sovjetiske tropper blev mødt med væbnet modstand fra islamiske mujahedin-grupper.

Hun var tre år, da den sidste sovje-

tiske soldat forlod landet i 1989. Det udløste en blodig borgerkrig mellem mujahedin-grupperne, og krig er også det første, hun husker:

- Et af mine første minder er at løbe hjem fra skole. En bombe faldt tæt på skolen, da jeg gik i 3. klasse. Alle gik i panik og begyndte at løbe.

Selv lærerne. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre. Til sidst løb jeg og prøvede at finde hjem til min mor.

Bomber, skyderier og løbeture hjem fra skole blev efterhånden hverdag. Hvert år var skolen lukket i lange perioder, men derhjemme kunne hun ikke gå ud, fordi der

På flugt

I serien "På flugt" fortæller vi om de flygtningestrømme, der har været mod Danmark, siden ungarene kom hertil i 1950'erne.

Hver søndag stiller vi skarpt på en flygtning, som er endt på Fyn.

22. februar: Ungareren Tamás Vető, der blev dirigent for Odense Symfoniorkester.

1. marts: Vietnameseren Hung Tien Vu, der blev pressefotograf på Fyn.

8. marts: Palæstinenseren Mahmoud Daoud, der kom til at arbejde med integration.

15. marts: Bosniereren Edin Colic, der blev nyrelæge på OUH.

22. marts: Somalieren Leyla Haji Yusuf, der fik arbejde i Ældreplejen i Odense.

29 marts: Kosovo-albaneren Fehme Miftaraj, der kom til at arbejde med hjælpemidler i Middelfart.

I dag: Afghanske Yalda Sarvari, som kom til at arbejde som social- og sundhedshjælper i Odense Kommune.

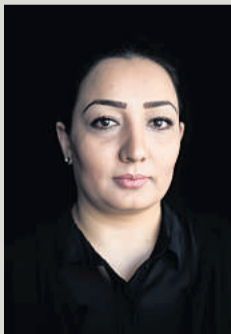
En flygtning

Navn: Yalda Sarvari

Født: 16. januar 1986 i Afghanistan
Flygtet fra: Sheberghan i det borgerkrigshærgede Afghanistan sammen med sine forældre og fire yngre søskende, da Taliban kom til magten i 1996.

Virke: Uddannet sosu-hjælper i Odense i 2004. Arbejdede i syv år på Lille Glasvej Plejecenter, inden hun sidste år blev opsagt efter at have været sygemeldt i lang tid på grund af PTSD.

Familie: Gift med taxachauffør Mohammad Dawod Samim. Sammen har de børnene Nawid på seks år og Diana på tre år.

var risiko for at blive kidnappet, når hendes far var en del af militæret. Tiden gik derfor med at lege mor, far og børn med hendes lillesøster.

Hendes far var ofte væk i flere uger ad gangen. Trods borgerkrigen, hvor forskellige krigsherrer havde magten, fastholdt han sit job.

Hun savnede sin far, men elskede, når han kom hjem og drillede hende og hendes fire yngre søskende, der blev født mellem 1989 og 1995. Hun husker især ferierne, hvor familien fløj i helikopter til i en lille by i nærheden og forsøgte at skabe et afbræk fra en hverdag fyldt med krig.

- Jeg troede, vi skulle dø

I 1997 forsvandt imidlertid den sidste rest af en sammenhængende tilværelse for den da 11-årige pige.

Talibanerne var gradvist ved at vinde magten i landet. Året forinden erobrede de hovedstaden Kabul og dræbte den tidligere kommunistiske præsident Najibullah og hængte

hans lig i en lygtepæl på byens centrale torv. Med metoder som disse spredte de sig over hele landet, og folk som Yaldas far, der arbejdede for regeringen, var i stor fare.

- En dag kom min far pludselig hjem og sagde til min mor: "Vi skal ud af denne her by. Talibanerne er meget tæt på. Det skal være nu".

Det var i maj. Familien flygtede til storbyen Mazar-e Sharif, hvor de havde et traditionelt afghansk hus, og hvor naboerne ikke kendte faderens profession. Her mødtes de med moderens familie, men Yaldas far blev af en chauffør kørt tilbage til lufthavnen i Sheberghan med det samme for at komme ud af landet.

Dagen efter kom chaufføren tilbage. Han havde nået at sætte faderen af i lufthavnen, men på vej retur var Taliban nået frem. Chaufføren havde fået tæsk, men havde ikke afsløret noget. Han vidste dog ikke, hvad der var sket med Yaldas far.

Et par dage senere nåede Taliban

■ 29-årige Yalda Sarvari flygtede fra Afghanistan, da var hun 11 år. Hun drømmer om en dag at vende tilbage og besøge sin fødeby Sheberghan, hvor hendes barndom blev afbrudt af krig.

” Talibanerne er meget tæt på. Det skal være nu.

Fra artiklen

til Mazar-e Sharif.

- Så brød helvede løs. Vi var alle sammen nede i kælderen, da de kom. Vi sad ved min mor, der var blevet nødt til at tage burka på, og vi var meget bange. Jeg forstod ikke, hvad talibanerne sagde, men deres tone var hård, og de pegede på os med maskinpistoler. Vi græd, og da min morfar bad dem om ikke at sigte på os børn, gav de ham en lussing.

- Jeg troede, det var slut. At vi allesammen skulle dø. Min mor havde sagt, at vi skulle sige, at min far var købmand og på forretningsrejse i Kabul. Jeg ved ikke, om de troede på os, men til sidst tog de bare vores bil.

Taliban-krigerne kom tilbage gennem flere dage for at udspørge

familien. Og det næste halve år var fyldt med uvished og frygt.

Efter et par måneder tog de tilbage til Sheberghan, men deres lejlighed var blevet overtaget af en anden familie, som truede med at afsløre dem, og de flyttede i stedet hjem til bedsteforældrene.

En enkelt oase af smil

En dag dukkede Yaldas onkel op. Han havde fået langt skæg, som mænd skulle under Taliban, og med sig havde han et lille brev.

Det var fra Yaldas far. Han var i live og befandt sig i Usbekistan. Han havde kontakt til resterne af den afghanske regering, som kunne hjælpe dem, hvis de kunne nå til Iran.

For første gang hele det år var Yalda glad. En glæde, hun også så i øjnene på sin mor og søskende.

Den aften lo de, men næste dag var Alvoren tilbage. Hendes mor og morfar talte med faderen fra en lokal telefoncentral, og deres flugt kom i stand. Morfaren skaffede en chauffør, der ejede en minibus, til at køre dem til bryllup i Kabul, hvor faderen ville slutte sig til fra sin forretningsrejse - sådan lød dækhistorien i hvert fald.

Indeklemt i burkaen

Den vinterdag, familien forlod Sheberghan, stod de op klokken halv fem. Solen farvede himlen rød, mens de stille indtog morgenmåltidet. Ud over Yaldas mor, søskende og bedsteforældre skulle to af hendes tanter, hvis mænd var flygtet til Iran, hendes mors onkel og hendes mors lillebror også med på rejsen.

For en sikkerheds skyld fik Yalda også en sort burka på, og de tog af

sted. Flugten gik i første omgang til Kabul. Derfra skulle de videre til den pakistanske grænse, som var den eneste vej ud landet.

Allerede ved byens udkant skulle de gennem et check-point, der blev bevogtet af Taliban. Men talibanerne var ikke de eneste ved check-pointet. På en sten stod en mand midt i vinterkulden. Han var kun iklædt et par korte benklæder, og talibanerne blev ved med at hælde vand ud over ham.

- Hans læber var helt blå, og han rystede. Så pegede de på os med maskinpistolerne og tvang os til at kigge. ”Det er, hvad der sker, hvis man stjæler,” sagde de.

Familien slap igennem, men på vej til Kabul skulle de gennem fem check-points, og Yalda husker, hvordan bilen var fyldt med angst.

- Vi var bange hele tiden. Vi kunne kun tale om det falske bryllup, fordi chaufføren ikke kendte til vores rigtige plan. Og jeg følte mig inde-

klemt. Jeg havde aldrig haft burka på før, og min ånde gjorde det varmt og klamt under sløret.

Hun kunne ikke sove. Hun kiggede ud på den tætte trafik. Mange mennesker var på flugt, og i lang tid kørte de efter den samme minibus.

Men efter et check-point holdt den anden minibus inde ved siden, da de kørte forbi. Og et grufuldt syn mødte den 11-årige pige. Rundt om bussen lå flere mænd og kvinder på jorden i hver deres blodpøl.

- Det var forfærdeligt. Min mor prøvede at holde os for øjnene, men havde jo kun to hænder. Det er det værste, jeg har set i mit liv.

Oplevelsen satte sig som et ar på sjælen hos den unge pige, og på resten af turen til den pakistanske grænse blev flere føjet til.

Hun husker, hvordan hendes mor

 Fortsættes
næste side

Fortsat
fra forrige side

blev grebet af chok, da de nåede Kabul. Byen, som moderen kendte fra ungdommens biografter, var bombet og skudt til ugenkendelighed.

Hun husker, hvordan de blev stoppet i et nyt check-point på vej til grænsen og tvunget til at tage alt deres tøj af, mens vrede kvinder hev i dem og udspurgte dem om deres far.

Og hun husker, hvordan hun med sin udmattede lillesøster i hånden holder fast i sin mors skørter, mens de styrter mod den jernport, der markerer grænsen til Pakistan, som er ved at lukke for natten.

På den pakistanske side af grænsen er der fyldt med taxaer og minibusser, og da Yalda sætter sig på bagsædet, går hun omkuld.

Næste gang hun sidder i en minibus, nærmer hun sig igen en grænse. Sammen med sin mor og søskende er hun på vej til Iran efter tyve dage, hvor de har boet til leje hos en afghansk familie i Peshawar. Her har hendes mor fået kontakt til faderen, som de skal mødes med i Iran.

Yalda kæmper med at kapere de voldsomme hændelser. Det er en ensom kamp, for hendes mor har nok at se til med fem børn, og hendes bedsteforældre, tanter og onkler skal ikke med videre. I stedet er en

anden onkel, der tidligere er flygtet, kommet fra Iran for at hjælpe.

Men den iranske grænse er ikke én, man som flygtning bare krydser. De bliver sat af ved et par lerhytter, hvor en menneskesmugler tager imod dem. Han fortæller, at de skal krydse grænsen om natten, og at de kan risikere at blive skudt.

Heldigvis ændrer planerne sig. Yaldas far har fået fat i menneskesmugleren og giver besked om, at han venter ved grænsen med adgangsgivende rejsedokumenter. I en gammel ladvogn kører familien derfor ind i Iran.

- Hvor dølen er Danmark?

Da hun ser sin far igen, kan hun ikke genkende ham. Hans hår blevet gråt, han er ubarberet, og smerterne fra et helikopterstyrt flere år forinden er taget til og præger hans holdning i ryggen og nakken. Alligevel styrter familien i hans arme - nu er de i sikkerhed.

De tror, at de skal videre til Usbekistan, men de ender med at bo over to år i Iran. Første år får de penge af faderens kontakter og bor i en fin lejlighed i byen Mashhad. Yalda går i en lille afghansk skole, og familien er tit i en stor forlystelsespark i weekenderne.

Men i løbet af 1998 vinder Taliban kontrollen over 90 procent af Afghanistan, og faderens kontakter kan ikke længere hjælpe. Pengene slipper op, og de må flytte til et fattigt kvarter. Yalda bliver taget ud af skolen, og familien forsøger at lære at væve tæpper. Men det tager lang tid, og snart har de ikke råd til mad.

De når kun at få solgt ét tæppe, og hendes far ved, han må gøre noget. Han finder ud af, at der er et FN-kontor i byen og får lov til at komme til en samtale. Den fører til flere, og snart skal de til en familiesamtale, og et lille håb opstår for familien.

Næste gang de er til samtale, sidder der to smilende danske kvinder. De fortæller, at familien har fået opholdstilladelse i Danmark som kvoteflygtninge. Yalda og hendes mor smiler og kigger hinanden i øjnene.

- Hvor dølen er det, spørger de så.

Kvinderne finder et kort frem og peger på det lille land.

- Drukner vi, spørger hendes lillesøster med det samme.

De ler, og hendes far fortæller, at det er landet med den nye, lange bro, som de har set på iransk tv.

På vej hjem fra mødet stopper de

Krig i Afghanistan

Den Islamiske Republik Afghanistan ligger i det centrale Asien og grænser op til seks lande lige fra Iran i vest til Kina i nordøst og skønnes at have omkring 28,1 millioner indbyggere.

Staten har siden sidst i 1970'erne været præget af brutale borgerkrige. Sovjetunionen besatte landet i 1979 for at støtte den kommunistiske regering, der havde taget magten ved et kup året før.

Sovjet forlod landet efter 10 års besættelse, og forskellige islamiske mujahedin-grupper, der tidligere var blevet støttet af blandt andre USA og Pakistan i kampen mod Sovjetunionen, kæmpede nu om magten.

I midten af 1990'erne vandt den religiøst konservative Taliban-bevægelse kontrollen. Den indførte blandt andet sharialov og gav frit lejde til Osama bin Ladens Al-Qaeda-bevægelse.

Efter terrorangrebet 11. september 2001 i USA indledte amerikanerne krigen i Afghanistan, der satte Taliban fra magten og gav landet en ny regering i 2005. Danmark blev en del af de internationale NATO-styrker i 2002.

Krigen sluttede officielt i november 2014, selv om der stadig er mange amerikanske og NATO-tropper i landet.

og køber en bog om Danmark. Indtil de skal rejse, over de sig på at sige "hej", "farvel" og "vær så venlig".

Kaldt Osama bin Laden

Da afrejsen kommer, tør de stadig ikke tro på deres held. Selv da de sidder i toget på vej til lufthaven, siger hendes far, at de må tage togturen som en oplevelse, hvis det ikke går.

Men det går, og i november 2000 ankommer de til København.

Her bliver de mødt af en tolk og

en sagsrådgiver fra Faaborg-Midtfyn kommune, der hedder Merete.

Endnu engang sidder Yalda i en minibus, denne gang med retning mod Fyn. Familien måber, da de kører over Storebæltsbroen, og Yaldas far driller dem med, at de hellere må lære svømme, hvis de falder i vandet.

I Faaborg bliver de indlogeret på Feriecenter Klinten, og snart får familien et hus i Ringe. Det nye liv er en stor omvæltning, men med Meretes hjælp falder det på plads.

FLYGTNINGESTRØMME IGENNEM TIDEN

Fra 1956

Ungarerne.

Opstanden i Ungarn mod det kommunistiske styre får Sovjetunionen til at invadere landet.

Tusindvis af ungarere bliver dræbt, mens 200.000 flygter.

Heraf tager omkring **1400 til Danmark**.

De bliver modtaget som helte.

Det er under Den Kolde Krig, og oprørernes kamp mod kommunismen og for demokrati støttes stærkt i Vesten.

Fra 1966

De polske jøder.

Antisemitismen vokser i Polen, anført af kommunistpartiet.

Tusinder af polske jøder flygter, heraf næsten **3000 til Danmark**.

Politikere er begyndt at tale om at stramme asylreglerne, men Anden Verdenskrig er så frisk i erindringen, at der er enighed om at tage imod jøderne.

Fra 1973

Sydamerikanerne.

General Pinochet vælter præsident Allende ved et blodigt militærkup i Chile. Næsten en million chilenerne flygter, heraf kommer godt **800 til Danmark**.

I 1976 rammes også Argentina af et militærkup, som igen får flere til at flygte. De modtages varmt af særligt de venstreorienterede solidaritetsgrupper.

Fra 1978

Vietnameserne.

Vietnamkrigens ødelæggelser og personlig forfølgelse af personer, der arbejdede for det sydvietnamesiske styre under krigen, og af katolikker, får mange vietnamesere til at flygte.

Næsten 4000 ankommer til Danmark, de fleste som bådflygtninge. De er stilfærdige og høflige, og mange danskere tilbyder sig som kontaktfamilier.

Fra 1980

Iranerne og irakerne.

Krigen mellem Iran og Irak sender millioner af mennesker på flugt de kommende år.

Antallet af asylansøgere i Danmark mangedobles.

Danmarks udlændingelov fra 1983 betegnes som verdens mest humane. Men kritikere kommer også på banen, og velviljen svinder.

Fra 1983

Tamilerne.

Borgerkrig på Sri Lanka betyder, at det tamilske mindretal mister rettigheder. Flere end 60.000 bliver dræbt i krigen, og godt **9000 flygter til Danmark**.

Fremmedebatten er blevet mere skinger, og den konservative justitsminister Erik Ninn Hansen forsøger at forhindre familiesammenføringer i den sag, der bliver til Tamilsagen.

■ Yalda Sarvari bor med mand og to børn i opgangen ved siden hendes forældre, så støtten er tæt på, mens hun kæmper med traumerne.

Men i den nye rolle som mor tænker hun også på sin egen barndom og er nervøs for, at der skal ske noget med hendes børn. Og det er tanker som disse, hun tager med, da hun vender tilbage på arbejde.

- Lidt efter lidt blev jeg mere stresset. Jeg blev aggressiv over småting og snerrede ad mine kolleger. Jeg glemte ting, og mine mareridt blev værre. Jeg frygtede for mine børn og drømte, at de blev taget af Taliban.

Det varede cirka et år, før hun blev sygemeldt. Hos lægen fik hun konstateret stress og depression, men Yalda forbandt ikke sin tilstand med barndomsoplevelserne.

- Jeg forstod bare ikke, hvad det skete med mig. Jeg plejede jo ikke at være sådan.

I fjor blev hun indlagt på OUH. Her talte hun med en psykolog, der henviste hende til Afdeling for Traume og Torturoverlevende i Odense.

Yalda var kommet det rette sted. De forstod hendes oplevelser og forklarede hende, at hendes stress havde udløst PTSD. Hun mærkede en lettelse over visheden, men følte også, at krigen kom tilbage og ødelagde hendes liv en gang til:

- Krigen indhentede mig. Og jeg forstod ikke, hvorfor jeg skulle blive ved at blive straffet, fordi jeg var født det forkerte sted.

Men som hun sidder i sin sofa i dag, er hun glad for, at hun nu får bearbejdet fortiden. Hun har fået redskaber til at håndtere sin stress og nervøsitet, og hun skal til at starte i virksomhedspraktik.

Og at hun nu kan fortælle sin historie er nok det bedste bevis på hendes fremgang, mener hun selv. For som hun siger:

- For et halvt år siden kunne jeg nok ikke have fortalt dig det her.

Yaldas indre er dog et stort rod. Hun har mareridt om natten, og da hun begynder på Nordagerskolen i januar 2001, har hun det svært.

Hun kom hurtigt efter sproget, men følte sig sårbar og udsat.

- Vi var nogle af de eneste indvandrere på skolen, og de andre elever grinede tit af mig og det, jeg sagde.

Og efter terrorangrebet i USA 11. september 2001, blev tingene endnu værre for den nu 15-årige pige.

- De spurgte, om Osama bin La-

den var min onkel. Jeg prøvede at sige, han var araber, og at vi var flygtet fra Taliban, men de blev ved. I et år kaldte de mig Osama bin Laden.

Situationen og hendes ubehagelige minder gjorde hende ofte tungsindig. Hjemme talte de kun lidt om, hvad der var sket, fordi hendes forældre også var mærket af minderne.

- Når jeg ser tilbage, skulle vi nok have haft mulighed for at tale med en psykolog. Det er nok én af de få ting, der manglede, da vi kom hertil.

Yalda lærte at leve med sine mareridt. Efter folkeskolen drømte hun om at blive jordemoder. Men hendes karakterer var ikke helt i top, og hun tog derfor 10. klasse og begyndte på sosu-uddannelse i Odense.

Roen gav bagslag

I 2004 møder hun så sin kommende mand til en afghansk nytårsfest. Yaldas udkårne er også afghansk flygtning, så de snakker om både hårde og gode minder. Samme år bliver

de gift, flytter sammen i Odense og bygger stille og roligt en tilværelse op. Hun bliver færdigguddannet og får job som sosu-hjælper på Lille Glasvej Plejecenter i 2007.

I 2009 får de sønnen Nawid, og i 2011 følger datteren Diana. Ud over glæden gjorde børnene også noget andet ved Yalda:

- Jeg tror, at jeg først dér for alvor begyndte at føle mig dansk. Nu vidste jeg, at jeg skulle være i Danmark hele mit liv. Det gav en ro af en slags.

Af Leif H. Pedersen

Foto: Trondur Dalsgaard

lehp@fyens.dk, trda@fynskemedier.

Læs tidligere artikler i flygtningeserien på www.mitfyn.dk

Fra 1990

Palæstinenserne.

Mellemøsten er præget af konflikter, og statsløse palæstinensere søger mod Europa.

Palæstinenserne får opholdstilladelse via en særlov, men asyldebatten raser, og fremmedhadet vokser.

Fra 1991

Bosnierne.

Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavien fører til den største flygtningestrøm i Europa siden Anden Verdenskrig.

Især bosnierne rammes hårdt af etnisk udrensning, og mere end 700.000 skønnes at flygte. Heraf flere end **20.000 til Danmark.**

Der er enighed om at hjælpe dem. Asylcentrene fyldes, og der eksperimenteres med midlertidige opholdstilladelser.

Fra 1991

Somalierne.

Borgerkrig i Somalia starter en strøm af flygtninge. Danmark modtager i løbet af halvfemserne omkring **10.000 somaliere.**

Sager om svindel i forbindelse med familiesammenføringer forarger, og udlændingelovene strammes.

Fra 1998

Kosovo-albanerne.

Den serbiske præsident Milosevic indtager store dele af Kosovo, og en million kosovo-albanere flygter. Danmark modtager godt **3000 kosovo-albanere.**

Penge og sympati strømmer ind til de flygtende, der skildres hjerteskræende på tv. Mange rejser hurtigt tilbage for at genopbygge hjemlandet.

Fra 2001

Vestens angreb på Afghanistan

sender atter det krigshærgede afghanske folk på flugt, og **flere tusinde får asyl** i Danmark.

Dansk Flygtningehjælp mange frivillige hjælpere, men presset for at få afghanerne til at vende tilbage er stort politisk, både i ord og i lovgivning.

I dag

Syrerne.

Krigen i Syrien driver millioner på flugt og er årsagen til, at der på verdensplan er **flere flygtninge end i årtier.**

Danmark opretter asylcentre for at kunne modtage dem, men der foretages også stramninger af reglerne for at modstå presset.